

HEZARFEN AHMED ÇELEBİ

Havacı, bilgin, mucit (D. 1609, İstanbul - Ö. 1640, Cezayir). Kendisinin yapıp geliştirdiği takma kanatlarla uçmayı başaran dünyadaki ilk insanlardan biri ve ilk kez uçmayı başaran bir Türk bilginidir. 1623-40 yılları arasında saltanat süren Sultan IV. Murad zamanında, uçuş tasarısını gerçekleştirdiği ve geniş bilgisinden ötürü halk arasında, "Hezarfen" olarak anılmıştır. "Hezar", Farsça kökenli bir sözcük olup 1000 anlamına gelmektedir. "Hezarfen" ise "bin fenli" (bin bilimi olan), yani "çok şey bilen" anlamına gelir. Hezarfen Çelebi'nin uçuş olayı hakkındaki bilgiler, şimdiye kadar sadece Evliya Çelebi'nin "*Seyahatname*"sinde anlattıklarından ibarettir.

Evinde deneylerle uğraşıp, çeşitli konularda araştırmalar yapan Hazerfan Ahmed Çelebi, İsmail Cevheri adlı bir başka Türk bilginini örnek alarak, bugünkü hava taşıtlarının ilkel bir biçimini gerçekleştirmişti. Kuşların uçuşunu inceleyerek hazırladığı kanatlarının dayanıklılık derecesini ölçmek için tarihi uçuşundan önce İstanbul / Okmeydanı'nda deneyler de yapmıştı. Sonra bir sabah kıyılarda biriken İstanbul halkının gözleri önünde, Galata Kulesi'nden kendisini boşluğa bırakıp kanatlarını hareket ettirerek boğazı aşmış ve Üsküdar semtine inmiştir.

İlk uçuş denemelerinde, X. yüzyılda yaşamış olan Türk bilginlerinden İsmail Cevheri'den esinlendiği gibi, Cevheri'nin bulgularını iyice inceleyip öğrenen Hazerfen Çelebi, ayrıca, İtalyan ressam ve bilgin Leonardo Da Vinci'nin uçuş konusundaki çizim ve çalışmalarından, hatta ondan çok önce bu konuda deneyler yapmış olan İsmail Cevheri'den de esinlendiği muhakkaktır.

Hezarfen Ahmed Çelebi, 1632 yılında lodoslu bir havada Galata Kulesi'nden, bedenine kuş kanatlarına benzer bir araç takarak kendini boşluğa bırakıp uçarak İstanbul Boğazı'nı geçmiş, 3358 m ötedeki Üsküdar'da Doğancılar'a inmişti. Hezarfen Çelebi kuşkusuz, Türk havacılık tarihinin en kayda değer kişiliklerinden birisidir.

Ahmed Çelebi'in bu uçuş olayı Osmanlı Devleti'nde ve Avrupa'da büyük yankı buldu ve dönemin padişahı IV. Murad tarafından da takdirle karşılandı. Sarayburnu'ndaki Sinan Paşa Köşkü'nden bu uçuşu seyreden Sultan IV. Murad, Ahmed Çelebi ile önceleri çok yakından ilgilenmiş, hatta Evliya Çelebi'ye göre "bir kese de altınla" sevindirmişti. Ancak padişah, bu derecede bilgili ve becerikli bir adamın varlığından kuşkuya düşüp; "*Bu adem pek havf edilecek (korkulacak) bir ademdir, her ne murat ederse elinden gelir, böyle kimselerin bakaası caiz değil*" diyerek onu Cezayir'e sürgün etti ve Hezarfen orada öldü.

Hezarfen Ahmed Çelebi'nin Galata Kulesi'nden Doğancılar'a kadar 3358 metre uçmuştur.